

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри педагогіки та
психології дошкільної та початкової освіти
протокол від «*08*» *вересня* 2020 р. № *3*
в.о.завідувача кафедри

 Наталія ВОРОПАЙ

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА І ВІКОВА:
ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ**

Освітня програма «Початкова освіта»
Ступінь вищої освіти (бакалавр)
Спеціальність: 013 Початкова освіта
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Херсон 2020

1.Опис курсу

Назва освітньої компоненти	Психологія загальна і вікова. Вікова психологія
Тип	Обов'язкова компонента
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень освіти
Кількість кредитів/годин	2,5 кредити /75 годин
Семестр	I семестр
Викладач	Олена Казаннікова (Olena Kazannikova), кандидат психологічних наук, доцент кафедри Ірина Фоміна (Iruna Fomina), кандидат психологічних наук, старший викладач
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/
Email	hkazannikova@gmail.com Okazannikova@ksu.ks.ua
Контактний телефон	099 005 43 94
Графік консультацій	середа, тиждень Б, 4 пара (206 ауд.) або за призначеним часом
Форми та методи викладання	лекційні заняття, практичні заняття, тестові завдання, презентації, індивідуальні завдання
Форма контролю	екзамен

2.Анотація дисципліни:

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактори, закономірності, механізми та динаміка психічного розвитку людини в онтогенезі. Вікова психологія спрямована на вивчення особливостей виникнення і розвитку психічних процесів і властивостей особистості, причин і закономірностей переходу від одного вікового періоду до наступного, становлення різних видів діяльності. Вікова психологія виявляє структурні зміни, новоутворення, що формуються з віком у психіці та діяльності людини, знаменуючи собою переходи до нових ступенів її розвитку. Вікова психологія з'ясовує наявність і суть закономірностей розвитку психіки здорової людини, міру їх обов'язковості для всіх, досліджує суть психічного розвитку та особливості його перебігу.

3.Мета та завдання дисципліни:

Мета дисципліни: усвідомлення студентами значущості знань про віковий розвиток підростаючої особистості як необхідної умови професійної майстерності педагога.

Завдання:

1. Засвоєння теоретичних питань вікової психології в об'ємі, необхідному вчителю початкових класів.

2. Ознайомлення з факторами, умовами, механізмами, закономірностями та динамікою психічного розвитку, із специфікою психічного розвитку молодшого школяра.

3. Формування прикладних умінь застосування знань з вікової психології в практиці педагогічної діяльності.

4. Компетентності та результати навчання.

Під час вивчення курсу здобувач формуватиме такі компетентності та результати навчання:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми галузі (відповідно до освітніх програм усіх галузей знань та спеціальностей Херсонського державного університету) професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Загальнонавчальна. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; чинним нормативним забезпеченням початкової освіти тощо.

ЗК-2. Інформаційно-аналітична. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

ЗК-3. Дослідницько-праксеологічна. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.

ЗК-4. Комунікативна. Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

ЗК-11. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно розв'язувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в освітньому середовищі початкової школи та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя учнів.

Фахові компетентності:

ФК-6. Психологічна компетентність. Здатність до розвитку учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.

ФК-11. Професійно-комунікативна компетентність (ПКК). Здатність актуалізовувати та застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з молодшими школярами, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Розуміти вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

ПРН 8. Володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи та стратегії їх урахування в процесі навчання, розвитку й виховання учнів. Складати психолого-педагогічну характеристику на учня та клас.

ПРН 17. Вчитися упродовж життя й удосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.

5. Структура курсу

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
2,5кредити / 75 годин	10	14	51

6. Технічне й програмне забезпечення обладнання

Конференц-зала Наукової бібліотеки. Коворкінг зала Наукової бібліотеки.

Навчальні аудиторії, обладнані дошками та технічними демонстраційними засобами наочності (проектори, екрани, телевізори), що дозволяють широко використовувати інтерактивні та мультимедійні засоби навчання.

Освітній процес забезпечено навчальною, методичною та науковою літературою.

7. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних і практичних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

До всіх студентів освітньої компоненти (гарантується) неупереджене ставлення і справедливе оцінювання результатів роботи. Високо цінується дотримання принципів академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і загального рейтингу студентів. Не дотримання академічної доброчесності стане причиною впровадження санкцій (віднімання балів). Здобувачі, які проявили академічну нечесність під час виконання завдань (тестів) та контрольних заходів притягуються до академічної відповідальності – нульова оцінка для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової принаймні на одну літеру.

8. Схема курсу

Модуль 1: Загальні засади вікової психології

Тема 1: Теоретичні основи вікової психології

(тиждень Б, лк – 2 год.; тиждень А, пр. - 2 год.):

- 1.1. Сутність, об'єкт і предмет вікової психології.
- 1.2. Структура, функції і завдання вікової психології.
- 1.3. Методологічні засади вікової психології.
- 1.4. Психічний і особистісний розвиток людини.
- 1.5. Фактори та умови психічного розвитку.
- 1.6. Рушійні сили психічного розвитку та загальні закономірності психічного розвитку.

Тема 2: Періодизація психічного розвитку

(тиждень Б, лк – 2 год., тиждень А, пр. - 2 год.):

- 2.1. Проблема вікової періодизації.
- 2.2. Критерії вікової періодизації.
- 2.3. Періодизація розвитку особистості.
- 2.4. Поняття про стабільні та кризові періоди.

Модуль 2: Розвиток психіки в онтогенезі.

Тема 3: Початок людського життя

(тиждень Б, лк – 2 год.; тиждень А, пр. – 4 год.)

- 3.1. Пренатальний розвиток.
- 3.2. Особливості розвитку новонародженого.
- 3.3. Психічний розвиток немовляти.
- 3.4. Психологія раннього дитинства.

Тема 4: Психічний розвиток дитини дошкільного віку

(тиждень А, лк – 2 год.; тиждень Б, пр. – 2 год.)

- 4.1. Умови розвитку дошкільника.
- 4.2. Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці.
- 4.3. Психологічні особливості ігрової діяльності в дошкільному віці.
- 4.4. Розвиток психічних процесів в дошкільному віці.
- 4.5. Розвиток особистості дошкільника.

Тема 5: Психологія молодшого школяра

(тиждень А, лк – 2 год.; тиждень Б, пр. – 4 год.)

- 5.1. Загальна характеристика початкового періоду шкільного життя дитини.
- 5.2. Соціальна ситуація розвитку в молодшому шкільному віці.
- 5.3. Навчальна діяльність молодших школярів.
- 5.4. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів.
- 5.5. Розвиток особистості в молодшому шкільному віці.

9. Система оцінювання та вимоги: форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання результатів навчання.

Модуль 1. Назва та максимальна кількість балів за модуль

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали.

Оцінка студента формується таким чином:

Практичні роботи (1 тема – 12 балів):

- усна відповідь – 4 бали;
- тестові завдання за темою - 4 бали;
- індивідуальна робота (самостійна робота, творче завдання) – 4 бали.

Загальна кількість балів за перший модуль - 24 бали.

Модуль 2. Назва та максимальна кількість балів за модуль

Форма (метод) контрольного заходу, критерії оцінювання та бали.

Оцінка студента формується таким чином:

Практичні роботи (1 тема – 12 балів):

- усна відповідь – 4 бали;
- тестові завдання за темою - 4 бали;
- індивідуальна робота (самостійна робота, творче завдання) – 4 бали.

Загальна кількість балів за другий модуль - 36 балів.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль тощо.

10. Список рекомендованих джерел:

Основна література:

1. Детская практическая психология: Учебник / под. ред. Т.Д. Марцинковской. М.: Гардарики, 2005. 255 с.
2. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 392с.
3. Заброцький М.М. Основи вікової психології. Навчальний посібник. Тернопіль: НК Богдан, 2009. 112 с.
4. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами. Методичний посібник. К.: Літера ЛТД, 2006. 416с.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. посібник К.: ЦНЛ, 2005. 128 с.
6. Медіна Дж. Правила розвитку мозку дитини. К.: Наш формат, 2017. 320с.
7. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2008. 432с.
8. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2005. 360 с.
9. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П. Вікова психологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 376с.
10. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика: підручник. К.: ВД Слово, 2013. 608с.

Додаткова література:

1. Адаптація учнів до шкільного навчання. 1-10 класи / Уклад.: О.Є Марінушкіна, Ю.О. Замазій. Х.: Ранок, 2011. 192с.
2. Готовність дитини до навчання / Упоряд. С.Максименко, К.Максименко, О. Главник. К.: Мікрос – СВС, 2003. 112 с.
3. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Модульний навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 304с.
4. Кочерга О.В. Психофізіологія дітей 6 року життя. К.: Шкільний світ, 2007. 128 с.
5. Мартиненко О.А. Корекція дезадаптованої поведінки молодших школярів. Х.: Ранок, 2011. 176с.
6. Мар'яненко Л.В. Формування пізнавальної діяльності в молодших школярів. К.: Редакції загально-педагогічних газет, 2014. 128с.
7. Практична психологія у початковій школі / О.А. Атемасова. Х.: Ранок, 2010. 160с.
8. Психолого-педагогічна діагностика школярів / Упоряд. О.Л. Співак. Х.: Ранок, 2009. 160с.
9. Северина Л.В. Особливості розвитку і виховання дитини у 7-10 років. Харків: Торсінг, 2003. 62 с.
10. Терещенко Л.А. Як зберігти психічне здоров'я дітей 5-7 років. К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2012. 104с.
11. Ткалич М.Г. Гендерна психологія. Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2016. – 256с.

Інтернет-ресурси:

1. https://pidruchniki.com/19580302/psihologiya/zagalni_zasadi_vikovoyi_psihologiyi
2. https://pidruchniki.com/1821100137048/psihologiya/predmet_metodi_vikovoyi_psihologiyi
3. https://pidruchniki.com/1584072027740/psihologiya/vikova_psihologiya
4. <http://studentam.net.ua/content/view/3147/97/>
5. <https://westudents.com.ua/knigi/490-vkova-psihologya-pavelkv-rv.html>
6. <https://westudents.com.ua/knigi/492-vkova-psihologya-sergenkova-op.html>
7. https://stud.com.ua/5226/psihologiya/vikova_psihologiya
8. <https://studfiles.net/preview/5229049/page:2/>
9. <http://ua.osvita.ua/vnz/reports/psychology/29531/>
10. http://preschool.cv.ua/navchalni-duscuplinu/developmental_psychology/